

Patočko [Konstituce těla a jeho jednota - Závěr], kap. 8

Věc názoru a věc fyziky

- Dva pohledy na svět. Oba popisují totéž, pouze fyzika (obecně věda) volí metodický přístup, snaží se o systematizaci, zjednodušení, snaží se o větší objektivizaci a o podání přesných údajů. (str. 142).
- Fyzika vnímá svět kauzálně. Tento fyzikální svět se v našem vědomí realizuje jako subjektivní obraz, jež je umožněn spojením tohoto obrazu s kauzálním svazkem neurofyzologie. (str.141)
- Fenomenologie ukazuje, že věci jsou věcmi našeho názoru a bezprostřední praxe. Dostáváme se do přímého vztahu s věcmi → vnímání věci

Vnímání věci

- „... nejdůležitější úkon, v němž o nás nepřetržitě a stále nově a vždy názorně se ukazuje a s námi koexistuje svět.“ (str. 141)
- proces kontaktu s věcmi → význam, který o předmětu máme, není významem, který bychom do věcí vkládali, ale je významem svým vlastním, a přece jen ve vztahu k nám.
- „Jakou úlohu hraje naše tělo v procesu vnímání“
- Tělo je sice na jedné straně tělesem (předmětem), k němuž můžeme přistupovat z pohledu fyziky a užívat fyzikálních metod, ale na druhé straně „je to předmět, ale takový, který má, ba který je zároveň smysl, který smysl dovede dávat, v poli smyslu se pohybuje a jedině v něm existuje.“ (str. 142-143)

Fenomenologie tělesnosti

- Husserl rozlišuje (str. 143)
 - o Postoje
 - a) Naturalistický
 - člověk je oživené tělo, tj. těleso jistých vlastností, které jiná tělesa nemají, ale které je v jádře téhož typu jako “věc a její vlastnosti”.
 - B) Personalistický
 - Husserlovo východisko
 - reální okolnosti, na nichž závisím, nejsou fyzické podmínky, ale celek mého prožitelného okolí, a vztah k němu není prostým vztahem kauzality, ale vztahem motivace.
 - o Tělo:
 - a) Esteziologické a volní
 - b) Tělo-objekt
 - V personalistickém postoji je dáno obojí tělo

Zkušenost o těle v “egologické abstrakci”

- nepřihlíží se k věcem a zkušenostem druhých a o druhých
- TĚLO:
 - o nositel lokalizovaných pocitů, je věcí cítící, hmatem se máme dvojnásobně, dualita kinesteticko-taktilní = jednotným a nerozlučným spojením, základ esteziologického zjevu těla (str. 144)
 - o KINESTETICKO - TAKTILNÍ OBLAST → základ zkušenosti o těle jako těle. “Tvoří centrální pásmo, bez něhož všecko ostatní nemůže existovat: pásmo přímého kontaktu s věcmi, v němž jedině je možno také naše působení na ně.” (str. 145)
 - o senzitivní tělo = centrum orientace = nulov bod z něhož se rozvrhuje veškerá perspektiva na věci
 - o volní tělo= tělo jako “orgán vůle” - spjata s lokalizační funkcí těla. Vlastní tělo je pro vůli čistého já bezprostředně samočinně pohyblivé, také může být “prostředkem” po vytvoření zprostředkovaného pohybu jiných věcí.
 - o vědomí “mohu”

Liptáková V.

- = tělesné vědomí, ten kdo bytostně může je tělo-subjekt, tělo může nemoci → zmizí-li možnost jednat v těle, pak tělo přestane být tělem - přestalo být.
- = vědomí svobody. Svoboda v odkázanosti - na tělesné pole.
- tělo je východiskem akce - vrací se k němu ve formě protikladu uspokojení-neuspokojení → potřeba = podstata těla - odkázanost těla na své pole. Svoboda se zde projevuje v periodickém uspokojování potřeb, kterou my tělesné bytosti máme, a protože jsme konečné bytosti je tato SVOBODA tělesná → potřebná → konečná a smrtelná

„Jaký je vztah subjektu v nejvnitřnějším smyslu, subjektu jako centra prožívání, jako toho živě přítomného pramene časového proudu, k tělesnosti?“ (str.148)

- Descartes - Já je čistý duch. Duch, já má tělo.
- Nietzsche - Tělo nemám, jsem naveskrz tělo jako tělesný-subjekt

Patočka: Mám tělo nebo jsem tělem? (str. 151)

Fenomenologické stanovisko

- a) Tělo-subjekt - cítící
- b) Tělo- objekt - pocíťované

DISTANCE - vůči tělu-objektu jsme vždy v distanci. Spojení mezi sebou- subjektem a sebou-objektem je zprostředkované a neprůhledné. Já je možné pouze jako distancované a svobodné - projev svobody: jakékoliv rozhodnutí se musí odvolat na naše já. (str. 149)

FENOMENOLOGICKÁ REDUKCE - redukce na sféru osobní zkušenosti, odhaluje rozdíl, týkající se dimenze zkušenosti o druhém já (sféra primordiální). Prvořadou úlohu ve zkušenosti o druhém hraje zkušenost o těle-objektu (Husserl). (str. 152-153)

IDEA TVOJSTVÍ - ověření ideje tvojství ve zkušenosti předpokládá přítomnost něčeho, v čem je mi tvojství, druhá subjektivita, dána a co samo není subjektivní, neboť živě dána subjektivita je má a zpřítomněná je cizí. (str. 154)

APREZENTACE - prvotní a nepostradatelné vrstva jevení se druhého, druh asociace - objektivní zjev mého subjektivního těla se automaticky sdružuje s obdobným zjevem druhé bytosti. Díky druhé osobě k sobě přistupujeme jako k věci mezi věcmi, tím, že nás předmětně vnímá přijímáme její stanovisko a tím zkušenost druhého uvádíme v syntézu se svou vlastní. (str. 154 - 155)

(RADIKÁLNĚ) OBJEKTIVIZUJÍCÍ ÚLOHA DRUHÉ OSOBY - sebezapomenutí já v první osobě, v němž byl reduktivním postupem odkryt transcendentální subjekt → uznání primárnosti první osoby - všech → uznání, že druhé já je možné pouze jako já, jako fungující subjektivita v první osobě, posléze jako transcendentalita. (str. 156)

MYŠLENKA ZÁJMU U HUSSERLA - Já se nachází v ustavičném seberozkolu, kdy já je vždy v jistém smyslu též někdo druhý. Já v postojích (aktuální) X já minulé v reflexi zpřítomnělé, můžou se ovlivňovat - odmítám či přijímám postoj reflektovaného já, či dokonce se s ním ztotožňuji. Zájem = jednota cíle (str. 157)

INTERSUBJEKTIVNÍ ZKUŠENOST - tělo-objekt v jeho vztahu k já a druhému já. Úloha duality místa: Já - “zde”, Ty - “tam”, přechází v “ono”. Podmínkou komunikace je místní struktura: zde-tam-ono, já-ty-ono. Objektivita = prostředí umožňující komunikaci, „jako prostředí je zapojena do onoho smyslodajství, které se odehrává ve sféře subjektu.“ (str. 162)

Otázky k diskusi:

1. Co hraje prvořadou úlohu v konstituci těla, naše interakce s vnějším světem v procesu vnímání nebo intersubjektivní zkušenost?
2. To, co máme, nestojí nikdy co do hodnoty jsoucnosti na stejném stupni s tím, čím jsme,... se potvrzuje právě na vztahu svobodného já, subjektivního těla a těla-objektu. (str.150) Nemá takto vymezené svobodné já podobné vlastnosti i úlohu jako duch/já v dualismu?